

Кашена Н.Б., д-р екон. наук, професор
Янчева Л.М., канд. екон. наук, професор
Державний біотехнологічний університет, Україна

Сталий інноваційний розвиток бізнесу у фокусі цифрових трансформацій

Ініціативи відродження України в умовах воєнного стану і повоєнного відновлення актуалізують проблематику модернізації економіки з орієнтацією на регенерацію інституціональної інфраструктури, стимулювання інвестицій і розвиток малого та середнього бізнесу на інноваційних засадах задля формування конкурентних переваг і забезпечення сталого розвитку країни. Домінантою кількісно-якісних перетворень у всіх сферах діяльності, що відкриває безліч можливостей для генерації ідей щодо сталого розвитку бізнесу, забезпечення конкурентних переваг та задоволення потреб споживачів, є цифрова трансформація сучасного суспільства.

Цифрові трансформації дозволяють суб'єктам підприємницької діяльності оптимізувати бізнес-процеси, підвищувати продуктивність, покращувати якість продукції та послуг, знаходити нові шляхи для інноваційного розвитку. Базисом цифрових трансформацій бізнесу є активне впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема таких як хмарні технології і обчислення, великі дані, блокчейн, штучний інтелект тощо, та інноваційних технологічних рішень, які дозволяють вирішувати безліч завдань, пов'язаних з оптимізацією бізнес-процесів [1-3]. Разом з тим цифрові трансформації ставлять перед бізнесом нові виклики, зокрема у сфері сталості. Сталість у бізнесі покликана не лише зберігати навколишнє середовище та соціальну стабільність, але й створювати довгострокову економічну успішність. Тому на особливу увагу заслуговує питання сталого інноваційного розвитку бізнесу в умовах цифрових трансформацій економіки.

Як показали проведені дослідження, сталий інноваційний розвиток бізнесу потребує переоснащення або відмови від старих його форматів й експоненційного мислення для успішної цифрової трансформації і реалізації нових економічних бізнес-моделей – більш соціальних, економічних, інтегрованих та циркулярних. Моделей, спрямованих на досягнення балансу між прибутковістю та відповідальністю, а також створення довгострокової цінності при мінімізації негативного впливу на довкілля, суспільство та економіку.

Згідно [4; 5] визнаними сталими економічними бізнес-моделями, які вже використовуються для досягнення Цілей сталого розвитку на глобальному, національному та місцевому рівнях є моделі: соціального підприємництва, спільного споживання, ощадливого виробництва та послуг, великих даних та машинного навчання, циркулярної економіки (рис. 1).

В умовах постійних змін технологічного середовища ключовими стають моделі сталого інноваційного розвитку, що ґрунтуються на цифрових інноваціях і спрямовані на створення стійкої конкурентоспроможності та забезпечення сталого зростання підприємств.

Соціальна – орієнтована на забезпечення фінансової та позафінансової цінності через позитивний вплив на людей у сьогоднішній та в майбутньому

Соціальне підприємництво – бізнес, що фокусується на досягненні соціального та/чи екологічного ефекту і розвивається шляхом співдії підприємницького, соціального та екологічного складників. При вдалому позиціонуванні, наявність соціального складника створює перевагу над конкурентами. Люди охочіше придбають соціальний товар чи послугу, адже знають, що витрачені кошти підуть на розв'язання важливої соціальної проблеми.

Заощадлива – орієнтована на оптимізацію використання всіх форм капіталу, від фізичного та фінансового через людський та інтелектуальний до соціального та природного

Спільного споживання (шерингова економіка) – економічна модель, що визначається як діяльність на основі однорангового зв'язку (P2P), яка полягає в придбанні, наданні або спільному доступі до товарів і послуг, що часто здійснюється за допомогою онлайн-платформи, заснованої на спільноті

Ощадливого виробництва та послуг – система організації і управління розробленням продукції, виробництвом, взаємовідношеннями з постачальниками і споживачами, за якої продукція виготовляється точно відповідно до запитів споживачів і з меншими втратами у порівнянні з масовим виробництвом великими партіями

Інтегрована – орієнтована на створення фінансової та позафінансової вартості в економічних, соціальних та екологічних системах

Великих даних та машинного навчання – економічна модель, що передбачає автоматизацію та оптимізацію процесів прийняття рішень, прогнозування та аналізу, забезпечуючи при цьому ефективність, точність та інноваційність в управлінні бізнесом

Циркулярна – орієнтована на підтримку вхідних та вихідних ресурсів на найвищому рівні як в технічному, так і в біологічному циклах

Циркулярної економіки – альтернативна економічна модель, що заснована на реалізації замкнених циклів в процесах виробництва, обігу та споживання. Її перевагами є скорочення споживання сировинних і енергетичних ресурсів, зниження негативного впливу на навколишнє середовище, мінімізація відходів та стимулювання інновацій

Рис. 1. Бізнес-моделі сталого інноваційного розвитку бізнесу

Однією з таких моделей є «Open Innovation» (відкриті інновації), яка передбачає активне використання зовнішніх джерел знань та технологій для стимулювання внутрішніх інновацій. Ця модель включає в себе співпрацю з іншими компаніями, стартапами, академічними установами та іншими зацікавленими сторонами для обміну ідеями, ресурсами та експертизою. Іншою моделлю є «Agile Innovation» (гнучкі інновації), яка ґрунтується на принципах

гнучкості та швидкості реакції на зміни. Ця модель передбачає швидкий цикл розробки та впровадження нових продуктів чи послуг, використовуючи методології, такі як Scrum або Lean, щоб мінімізувати час від ідеї до впровадження на ринок. Також, варто відзначити модель «Digital Ecosystem Innovation» (інновації в цифровій екосистемі), що ґрунтується на створенні екосистем, які об'єднують різні компанії, платформи та клієнтів для спільного створення і обміну цінною інформацією та ресурсами.

Отже, цифрові технології відкривають перед бізнесом безліч можливостей, але лише в поєднанні з принципами сталого розвитку вони можуть забезпечити успішну економічну діяльність у майбутньому. Сталий інноваційний розвиток бізнесу у фокусі цифрових трансформацій економіки є складним завданням, яке вимагає комплексного підходу та врахування широкого спектру факторів. Усі моделі сталого інноваційного розвитку підтримуються такими цифровими технологіями як штучний інтелект, аналітика великих даних, інтернет речей та блокчейн тощо. Вони дозволяють підприємствам ефективно використовувати наявні ресурси, виробляти нові продукти, оптимізувати виробничі процеси та забезпечувати сталі конкурентні переваги на ринку.

Список використаних джерел:

1. Kashchena N. Digital technologies providing multi-vector increase in the performance of the commercial activities of enterprises. Digital transformation and technologies for sustainable development all branches of modern education, science and practice: International Scientific and Practical Conference Proceeding, January 26, 2023. Publishing house: MANS w Łomży, Lomza, Poland, 2023. Part 2. Pp. 63-67. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/29362/1/zbior_prac_tom_2__26012023-63-67.pdf

2. Kashchena N., Nesterenko I. Digitalization of the innovative development management information service of the enterprise. Mechanisms for ensuring innovative development of entrepreneurship. Monograph. Tallinn: Teadmus OÜ, 2022. P. 238–254. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/31559>

3. Кащенко Н. Б., Нестеренко І. В. Цифровізація та екологізація інноваційного розвитку бізнесу: маркетингові аспекти повоєнного відновлення (2023) Маркетинг у підприємстві, біржовій діяльності та торгівлі в Smart-суспільстві: управлінський, інноваційний та методичний виміри: колективна монографія. Львів: Видавець Кошовий Б.-П.О., С. 482-504 URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/31522>

4. Better business better world. The report of the Business & Sustainable Development Commission. January 2017. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/2399BetterBusinessBetterWorld.pdf>

5. Сталі економічні бізнес-моделі. URL: <https://business.dii.gov.ua/handbook/impact-investment/stali-ekonomichni-biznes-modeli>